

Великдень

що покласти у великодній кошик?

Великдень, або Пасха — свято християнське. Однак це найпоширеніше свято весни і весняного рівнодення, яке зустрічається в багатьох народів світу. Повторюється навіть атрибутика Великодня — крашанки.

Великдень пов'язаний із дохристиянською вірою в народження нового Сонця як божества, що є запорукою життя на землі, і, на думку вчених, запозичений у язичницьких культах. Великдень — це свято весни, свято воскресіння землі та природи до нового життя.

Обов'язковою складовою Великоднього свята має стати паска — святковий хліб, освячений у церкві. Випікають паски напередодні (четвер-п'ятницю), зазвичай готують їх кілька, різних розмірів, часом для кожного члена родини, і обов'язково одну велику — для всіх. Прикрашають цей особливий хліб візерунками з тіста — подвійними (восьмираменними) хрестами, решітками, віночками. Їсти паску до Великодня не годиться.

Всю ніч напередодні Великодня господиня не лягала спати, поралася по господарству, готувала кошик. Його прикрашали барвінком, першими квітами, стрічками.

До кошика клали: паску, кільце ковбаси, сало, шинку, плесканку (сир, запечений у печі), масло, сіль, хрін, яйця, крашанки, писанки (в жодному випадку не дерев'яні і не видуті). Масло, плесканку прикрашають цілою гвоздику, що додає страві особливий аромат. Свіже сало обкачують у паприку для гарного кольору і смаку.

ПАСКА - символізує життєву повноту.

КРАШАНКИ — символ зародження життя, знак життя нового, воскресіння, також — символ сонця. Червона крашанка — ознака радості, символ воскресіння. У Великодню суботу (або в четвер) фарбують яйця. Основний колір крашанок — червоний, він символізує пролиту за людей кров воскреслого Спасителя і радість життя; ним починають розговіння після Великого посту.

СІЛЬ — символ достатку, мудрості. У Біблії сіль — символічний засіб зв'язку між Богом і його народом: «і не оставляй жертви твоєї без солі завіту Бога твого».

ХРІН — гостра приправа до м'ясних страв, символізує здоров'я.

СВИНИНА. Страви зі свинини українці готували зазвичай на два найбільші свята — Різдво і Великдень. М'ясні страви додають здоров'я і плодovitості, є символом достатку.

Не забудьте поставити у великодній кошик **СВІЧКУ** (бажано стрітенську), яку слід запалити при кропленні священиком кошика свяченою водою.

Великодній кошик — гордість і радість родини. Люди судять господиню відповідно до вигляду її великоднього кошика — що він містить і як складений. Кошик повинен бути накритий вишитою серветкою.

Не слід вкладати до кошика «екзотичні» продукти — Господь дав українцям кусочок раю і забезпечив достатком фруктів та овочів для пожитку. Неприпустимо класти до кошика спиртні напої.

В давніші часи в хустині несли невелику пасочку — «простибіг» для бідних, а в деяких селах — окремо в бисагах несли святити великі паски. Після хресного ходу навкруг церкви відбувалось освячення обрядових пасхальних кошиків.

Коли повертаються з церкви додому, все свячене ставлять на стіл. Навколо паски кладуть крашанки. Розпочинають трапезу з молитви. Розговляються (виходять з посту), насамперед, освяченим яйцем. А головна страва цього дня — мішанина або великоднє: всі продукти, які святити, великими кусками нарізають і складають шарами в полумисок, щедро пересипаючи тертим хріном.

У цей день молодь збиралася на церковному подвір'ї на великодні забави-веснянки. Не можна було сумувати, бо сумуватимеш весь рік. Церковні дзвони безперервно дзвонили увесь день. А пара, яка поєдналась у цей день матиме щасливий довгий шлюб.

Другий день Великодня — обливаний (поливаний) понеділок, коли хлопці обливають дівчат водою. Очевидно, цей звичай теж прийшов із давніх часів.

Великодні свята (третій день) закінчуються поминанням померлих — молитвою, запалюванням свічок на їх могилах: щоб допомагали в нелегкій хліборобській праці, привертати до роду багатство і долю.

Список літератури

1. Автентичні страви Коломийщини [Текст]: альбом/Автор, упоряд. Н.В.Тарновецька – Коломия; Тернопіль: Наш Світ, 2016.-108с.
2. Воропай О. Звичаї нашого народу[Текст]:Етнографічний нарис.-Т. 1.Київ: Оберіг, 1991.-449с.
3. Воропай О.Звичаї українського народу [Текст]: Етногр. нарис/ Післямова І. М. Андрусяка; Іл. О. В. Алферової. - Київ: Школа, 2006. — 384 с.: іл. — Бібліогр.: с. 369—374с.
4. Золотий колос Дажбога. Хліб в українських легендах та віруваннях /В. Ярош. Літературно-художнє видання— Видання перше. — Київ: Успіх і кар'єра, 2013.— 112 с.
5. Сеньків І. Гуцульська спадщина [Текст]: Праці з життя і творчості гуцулів. - Київ: Українознавство, 1995. - 512 с.

Підготувала Тетяна Депутат,
завідуюча краєзнавчим відділом
Коломийської центральної районної бібліотеки